

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 21. oktobra 1874.

O b s e g: Vibilo živinorejcem Kranjskim, naj pridejo kupit Sufolkiških prešičev. — Trtna uš (Phylloxera vastatrix) bliža se našim nogradom! — Nov ukaz o lovstvu. — Ponudba našim gospodarjem. — Gospodarske novice. — Male bratnilnice. — Iz sodnijskega življenja. (Dalje.) — Iz deželnih zborov. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Vabilo živinorejcem Kranjskim,
naj pridejo kupit Sufolških prešičev.

Kakor pretekla leta je tudi letos družba kmetijska iz državne podpore nakupila nekoliko mrjaščekov in svinjic Angleškega plemena, ki je znano pod imenom „Sufolško pleme“ in jih bode licitando prodajala

prihodnjo soboto 24. dne tega meseca od 10. do 12. ure dopoldne

na pristavi gosp. odbornika Petra Lasnika pod Rožnikom kakor druga leta. Prodajali se bodo sparoma (mrjašček in svinjica) ali pa tudi vsak posebej. Na dražbo se postavi vsako živinče s polovico cene, po kateri ga je družba kupila; kdor več dá, ga pa dobí; plačati pa se mora koj.

Ker so Sufolkovci v naši deželi na prav dobrem glasu, zato vabimo naše gospodarje, ki jih še nimajo, naj sežejo po njih.

Glavni odbor družbe kmetijske
v Ljubljani 15. oktobra 1874.

Trtna uš (Phylloxera vastatrix *) bliža se
našim nogradom!

V doljno-avstrijskem deželnem zboru je vladni zastopnik unidan naznanil, da je trtna uš (phyloxera), ki je na Francoskem že toliko škode napravila, se pritepla že tudi v nograd doljno-avstrijske deželne sadje- in vinorejske šole v Klosterneuburgu. Zato je že 29. oktobra 1873 prepovedano bilo, trt iz Francoskega v naše cesarstvo uvaževati.

Vse preiskave učenih mož in skušenih vinorejcev niso dozdale še celó nič razjasnile, kako se razširja ta pokončevalka nogradov, pa tudi ne, kako da bi se mogla zatreti. Vladni zastopnik baron Conrad v deželnem zboru Dunajskem je rekel, da po takem deželnemu zastopu ne ostaja družega nego to, da se ves ta okuženi nograd vniči, ker le po tem je mogoče ustaviti razširjenje velike nesreče. Dostavil je pa baron Conrad svojemu poročilu tudi še to, da je mogoče, da se je

*) Ta uš je na tanko popisana in narisana v 1. in 2. listu „Novic“ 1873. leta.

trtna uš vgnjezdila že v druge ngrade Klosterneuburske, pa morebiti tudi Doljno-avstrijske in Moravske.

V velikem strahu, da ne bi ta nadloga se razširila po vseh deželah našega cesarstva, je c. k. ministerstvo kmetijstva z dopisom od 3. dne t. m. kakor drugim kmetijskim družbam, tako tudi naši Kranjski naročilo, naj nemudoma pošlje pripravne može v Klosterneuburg, da se ondi seznanijo z natoro imenovanega škodljivega mrčesa in s sredstvi, po katerih bi se dalo njemu v okom priti in ga uničiti.

Zato je naša kmetijska družba se obrnila do deželnega odbora, naj blagovoli brž v Klosterneuburg poslati gosp. Riharda Dolenc, vodjo Slapske sadje- in vinorejske šole; prosila je pa tudi gosp. grofa Barbota in viteza Langerja, katera kot državna poslanca gresta te dni na Dunaj, naj bi se brž ko mogoče o imenovani zadevi tudi podala v Klosterneuburg, ki ni daleč od Dunaja.

Da je preiskovanje grozovite filoxere na vse strani potrebno zato, da se odvrne neizmerna škoda nogradom Avstrijskim, jasno je že iz tega, da je Francoski državni zbor 2. julija t. l. veliko premijo od 300.000 frankov zagotovil tistemu, ki pové zoper to uš gotovo pomoč in pa tako, ki se dejansko izpeljati dá.

Nov ukaz o lovstvu.

Iz Notranjskega.

V štev. 236. „Laib. Zeit.“ se pod naslovom: „Jagd-wesen“ (lovstvo) med drugim nahajajo sledeče opazke:

„Ministerstvo poljedelstva naročuje županijam po cesarskih okrajnih glavarstvih, naj vsako leto do 15. prosenca predložijo izkaze, kolikor se je med letom v županijskem okrogu divjačine vsake vrste postrelilo, in koliko od taiste vsaka opoprek tehta in pa koliko je vredna?“

Mi pa vprašamo: ali je županijam mogoče, omejeno nalogo le nekoliko verjetno rešiti?! Ali se mar lovci na lov gredé in iz lova nazaj gredé pri županu svoje soseske oglašajo, ter mu vsaj lovski plen izkazujejo?!

Recite: ali se s takimi posli ne mučijo županije prav nepotrebno?!

Vstreglo bi pa jako poljedelcem visoko ministerstvo poljedelstva, ako bi županijam naročilo predlaganje vsakoletnih izkazov: koliko naznanil zarad izkazovanja potrebnega lesa za kurjavo in stavbe itd. dotičnih poljedelcev od cesarskih gospodk ob koncu vsa-

cega leta ni bilo rešenih, in koliko pritožeb v enaki zadevi poljedelcev svoje soseske pri viših cesarskih gosposkah še rešenja čaka?

Vsled taci izkazov naj bi sl. poljedelsko ministerstvo si na vso moč prizadevalo delati na to, da se od dotičnih gosposk nemudoma rešijo, kajti znano nam je, da se v omenjeni zadevi poljedelci kaj radi od Poncija do Pilata pošiljajo, a vendar svojih upravičenih tirjatev ne dosežejo, nepotrebnih stroškov imajo dokaj, povrh pa še škodo, posebno na poslopih svojih!

V eno mer se čujejo zabavljice, da župani ne storijo svoje dolžnosti, kako so nemarni itd. Ali pa taki obrekovalci ne vidijo, kako šne naloge se dajejo županom (prevdarite le v tem članku navedeno „lovsko preiskavo“!), in ali gredó ti obrekovalci po cesarskih kancelijah, da bi videli, kako akte, ki bi se morali hitro rešiti, večkrat celi kupi prahú pokrивajo!

Ponudba našim gospodarjem.

Približal se nam je čas spet, ko so drevesca zapala. Kdaj pa je najboljši čas presajanja? Skušnje nas učijo, da je dosti boljše v jeseni drevesa presajati kakor spomladi. Korošci in Štajarci se mi po pismih zahvaljujejo za dobri nauk jesenskega presajanja, ki so ga v „Novicah“ brali. Že prvo leto veliko večja izrastejo kakor tista, ki so bila spomladi presajena, če se jim prst in korenine vležejo, spomladi ravno tako hitro ženó kakor tista drevesca, ki niso bila presajena. Če so spomladi presajena, le malo delajo v prvem letu, ker prst in korenine še niso združene.

Zaredil sem prav lepih in močnih drevesic, katera imajo od 6 do 8 čevljev višave, in imajo lepo čvrsto krono, imam jih 4 do 5000 letos za prodaj, najboljših sort: Jablane po 30 kr., hruške po 40 kr., češplje po 40 kr., orehe po 30 kr., češnje po 30 kr., murve po 20 kr., breskve po 40 kr. Pritlikovce hrušave in jabelčne po 30 kr.

Tudi imam prodati ceví za drenažo okoli 2000 sežnjev, ki so narejene z mašino; pri meni veljá seženj 30 kraje.

Te cevi so dobre njive vsušiti, ali travnike iz mokrega sveta suhe narediti. Zato je v jeseni ali spomladi najboljši čas. Kdor kaj želi kupiti, naj mi s pismom naznani ali pa ustmeno.

V Kokrici nad Kranjem.

Andrej Net.

Gospodarske novice.

* *Zakožni črv* (*Borkenkäfer*) je napravil strašno škodo v Šumavi (velikih gozdih na Českem). Pokončal je nad 181.000 plugov hoste in nad 1 milijon sežnjev lesa. Rešiti polovico še ostalih gozdov dela kakih 8400 ljudi, ki požigajo okuženi les in nastavljajo drevesa, v katere se požrešni mrčes lovi. Želeti je prav hude zime, da se zalega v mešičih pokončá. Les bo prav dober kup, škoda le, da železnica Pelzensko-Klatovska še gotova ni.

Národno-gospodarske stvari.

Male hranilnice.

Vsak čas ima svojih napak in svojih potreb. Doba, v katerej živimo, je doba lahkoživosti, zapravljevosti, kakor kažejo žalostne skušnje skoro povsod. Zapravljevosti sestra pa je revščina, iz katere se rodi beraštvo, tatinstvo, vlačuganje in druge spake, ki pokonča-

vajo narode. Čedalje bolj zginjajo pri nas Slovenci s kmetij, tujci jih zasedajo. V taci okoliščinah treba je izrednih pomočkov, da se ljudstvo vabi k varčnosti in zmernosti. V ta namen služijo na kmetih „male hranilnice“, ki se lahko povsod ustanovijo, ako se le najde par poštenjakov, ki stvar v roke vzamejo. V tej reči nam je silno ustregel gosp. Wilhelm, ki je to stvar v „St. Ldbte.“ sprožil. V dolžnost si štejemo, da izvrstni spis Slovincem v resen prevdarek podamo Glasi se tako le.

„K najvažnejšim in dobrotljivejšim napravam naše dôbe se smejo po vsi pravici prištevati male hranilnice po katerih je vsakemu, posebno po manj premožnemu, mogoče, svoje prihranke koristno naložiti in o vsakem času, kedar jih potrebuje, vzdigniti. Male hranilnice te prihranke nabirajo in posojajo na posestva, vrednostne papirje itd. in na druga dosti zanesljiva podvzvetja ter priskrbujejo obrtniji denarja, ki bi sicer mrtev in brez haska po škrinjah zaprt ležal. Vsakdo tedaj lahko razume, zakaj da so se hranilnice od časa svojega početka v drugi polovici prejšnjega stoletja, posebno pa v zadnjem času, tako obilno pomnožile in povzdignile. Iz spisa: „Avstrijske hranilnice“, katerega je dala Dunajska hranilnica lansko leto na svitlo, pozvedamo, da je v našem cesarstvu brez Ogerskega vseh vkup 211 hranilnic z vloženim kapitalom od 341 milijonov in 135.125 gold. Med hranilnicami jih je 32 na Štajarskem bilo, v katerih je 41 milijonov 273.266 gld. vloženih. Sploh zavzema naša Štajarska domovina v ti sostavi prav častno mesto; njena najstarejša hranilnica, katero so 25. maja leta 1825 v Gradcu odprli pod imenom „Štajarska hranilnica“, je bila šesta teh koristnih naprav, in zneske pri njej vloženega denarja presegate le samo Dunajska in Pražka hranilnica. Če pa število hranilnic s številom prebivalstva primerimo, gré Štajarski deželi prvo mesto med vsemi deželami našega cesarstva, ker že na 35.353 glav jedna hranilnica pride.

Te številke so iz leta 1871, od katerega časa pa se je število hranilnic in pa tudi vložnine pomnožilo. Koncem l. 1873 se je število hranilnic na 259 povzdignilo in vložnine na 482 milijonov 760.000 gold. povišale. S tem so dosegle višino, kakoršno le število angleških hranilnic prisega. Ta višina poprečnih vložnin posameznih vložnikov je sedaj v Avstriji viša od vseh drugih dežel, kajti vložnine je toliko, da spada poprek na vsakega vložnika blizo 40 gold. „Štajarska hranilnica“ je imela koncem leta 1873 vloženega denarja vsega skup 19 milijonov in 918.662 gold. proti 13 milijonom 263.107 gold. v letu 1871; pri srenjski hranilnici v Gradcu se je vložnina od 5 milijonov in 955.496 gld. v letu 1871 povišala koncem lanskega leta na 7 milijonov in 823.941 gld.

Pa kljubu temu velikanskemu vspehu se dajo naše hranilnice še raznovrstno popolniti in posebno povdarjamo, da je želiti, naj bi se prilika vlaganja kolikor mogoče polajšala in bi se celó mali zneski prejimali. Večina hranilnic, kolikor je saj nam znano, ne sprejema manjših vložnin od 1 gold. ali 50 kr., le Mikolovska na Moravskem sprejema tudi po 10 kr. Če se pa tudi taki nizki zneski sprejemajo, postane korist hranilnic še le prav občna, posebno če hranilnica ne čaka, da tisti, ki hoče hranjevati, dolgo pot do nje naredi, ampak da mu nasproti pride in mu tako stvar zljajša. To se pa more zgoditi, ako se nabiralnice ali nabiralni kraji napravijo. Izvrstno napravo, kar se tega tiče, imajo na Angleškem. Tam sprejema vsak poštni urad pod državnim poroštvom vložnine v hranilnice in izplačuje na pobotnice vložnikov brez ozira, ali se je vložnina pri ravno tem poštmem uradu vložila ali